

REPERE BIBLIOGRAFICE

Vasile Cătălin Bobb, *Palpări ale ființei. Mihai Șora și problema omului*, Oradea, Editura Ratio et Revelatio, 2024

În cartea anterior publicată de Vasile Cătălin Bobb, *Pharmakon, Frânturi de text* (Eikon, 2019), profesor în cadrul secției de Filosofie de la Baia Mare (CUNBM-UTCN), găsim exprimat în mod expres (în introducere) crezul său filosofic: „pentru a practica filosofia nu ai nevoie decât de cunoaștere, bunăvoință și sinceritate” – și ne lasă să înțelegem că pe drumul gândirii accentul cade în ordine inversă enumerării: de la sinceritate, prin bunăvoință spre (o posibilă) cunoaștere. În lumina acestui crez de filosofie practică stă și cartea *Palpări ale ființei. Mihai Șora și problema omului* (Ratio&Revelatio, 2024). Vasile Cătălin Bobb ne spune în nota preliminară că rațiunea acestei întâlniri a fost o necesitate interioară: pur și simplu i s-a părut că Șora îl explică, pe el însuși și pe lumea în care el este așezat (p.11). Însă este sincer în a-și mărturisi neînțelegerea, că „mereu rămânea un rest, un ceva neînțeles”, mărturisire pe care o va repeta în câteva rânduri de-a lungul cărții, deși cu cât sporea nelămurirea, cu atât sporea și dorința de a și-o explica. De asemenea, Cătălin Bobb se așază în orizontul deschiderii față de celălalt, deci al bunăvoinței, mărturisind că în cărțile lui Mihai Șora există un înalt grad al gândirii pe care el niciodată nu l-a atins, dar în preajma căruia mereu a vrut să stea. Urmându-l, având sinceritatea de a ne recunoaște limitele propriei înțelegeri (față de tot, de la un text anume la lumea ca atare) – repet, cartea este plină de astfel de confesiuni – și bunăvoința deschiderii față de un Altul, pentru a deveni un altul, „ceva” poate să înceapă să „adie”, „ființa să palpate”: cunoașterea, o anumită cunoaștere, un simțământ de preaplin, de plenitudine, bucuria. Pentru Cătălin Bobb și Mihai Șora, „ceva”, noutatea sau bucuria se pot întâmpla, aici-acum-așa, la firul ierbii vieții noastre de zi cu zi, doar printr-un efort neconținut al atenției și concentrării, cu scopul terapeutic de a ne elibera din „stratul încheștat al propriei avuții” înspre a ne așeza în orizontul liber al adierii lui acel „ceva ce stă să vină” (p. 198).

Așadar, suntem provocați de cei doi „să spargem, măcar pentru o clipă, carapacea solidificată a propriilor noastre deprinderi” (p. 181), pentru a ieși din „mecanica neiertătoare a avutului”, a autoafirmării vide de sine, pentru a-l întâlni pe celălalt. Pentru a găsi comuniunea (adică „modul de schimb în adâncimea propriei puțințe de a fi”), trebuie însă să depunem efortul de a ne des-centra din propriul „avut și din avutul dorit” (specific foamei de neant) (p. 192) – aceasta cred că este cheia hermeneutică a filosofului Cătălin Bobb, care este coerent cu sine și cu Șora până la capăt, pe toate nivelurile noastre de înțelegere ale acestei cărți. Ce înseamnă această coerență aplicată metodologiei cărții? Dacă majoritatea monografiilor dedicate gândirii altor mari filosofi (implicit cele încă puțin dedicate lui Șora) au cutezanța de a afirma că întreprind o lectură „din interior”, Cătălin Bobb afirmă că el nu va face decât să urmeze „din margine”, din exterior, ceea ce Șora gândește, astfel încât cartea „nu își propune nimic altceva decât să facă cât mai vizibil vizibilul deja prezent în cărțile lui Șora” (p. 11). Plasarea lui Bobb în exterioritate față de Șora ține de coerența hermeneuticii lui Bobb cu ontologia lui Șora. Dacă Șora este un „metafizician în răspăr”, „care răstoarnă orice înțeles comun (fie deja stabilit), propunând unul nou” (p. 68), Bobb este un „hermeneut în răspăr”, refuzând abordările clasice ale hermeneuticii, pentru a întreprinde o înțelegere ca întâlnire într-un act existențial de reflecție, în care subiectul să intre într-un proces de însușire a propriului său sine. Însă cine se înțelege și se însușește pe sine și a cui sine? Bobb pe Șora, Bobb pe sine prin Șora, Șora prin Bobb, Șora pe sine prin Bobb? – privind astfel lucrurile, adică în cheia celor doi, eu înțeleg că toate aceste straturi-relații sporesc în înțelegere. Temeiul constă tocmai în faptul că pentru Șora și Bobb „subiectul și obiectul (strict ireductibili unul la celălalt) sunt una (în planul entitativului)” (p. 86), iar distincția dintre exterior și interior nu este una ontologică, ci una nominală, în funcție de așezarea din care vedem și gândim

(p. 70). Orice hermeneutică recuperatoare și integrativă care nu vrea să stea sub „stihia posesiunii” ar trebuie așadar să asume că orice relație de înțelegere și cunoaștere presupune o relație entitativă (de ființă) între cogito și cogitatum. La urma urmei, dialogul cu celălalt este mediat prin sine, precum dialogul interior este mediat printr-un altul deopotrivă distinct și identic cu mine însumi: solilocviile ca model hermeneutic.

Prin urmare, această carte nu este o monografie care caută să înțeleagă sau să analizeze din exterior sau din interior o operă, ci mai degrabă o „ducere în filosofare” (fără intro-), un drum parcurs împreună spre găsirea unui înțeles pentru întreaga noastră aventură umană și dacă acest înțeles poate fi prins în cuvinte. Este un drum în care suntem și noi prinși și provocați să ne gândim împreună cu cei doi „propria puțință de a fi” și de a ne găsi propria cale (tema temelor filosofiei pentru Șora). „Este vorba despre viața noastră de zi. E vorba despre un efort constant pentru a atinge plenitudinea” (p. 15) – ne spun cei doi. O analogie spre o mai plastică înțelegere a relației dintre cei doi filosofi ar fi următoarea: în această carte, Bobb este față de Șora precum Dante față de Vergiliu în căutările lor, doar că acum lumea inteligibilă nu mai este atât de plin desenată, ci este doar un crochiu ale cărui contururi noi trebuie să le umplem – fiecare are sarcina de a-și da un sens lumii. În concluzie, cartea *Pălpări ale ființei* este o provocare și o invitație de a ieși împreună cu Șora și Bobb din „sinele cel mic” (al lui „a avea”), pentru a intra în „Sinele cel mare” (al lui „a fi”), de a gândi împreună cu ei, pentru a ne regăsi împreună cu ei și pentru a ne potoli „setea de ființă” împreună cu ei. Cine va gândi împreună textul până la capăt, fiecare după propria puțință, nu cred că nu va putea să se întrebe cu bucurie, asemenea mie, precum Omul-fantă al lui Nichita, „cine gândește pe cine?”

Dan Siserman